

**TABIIY GEOGRAFIK KOMPONENT VA ELEMENTLAR
TUSHUNCHALARI MAVZUSINI O'QITISHDA INTERFAOL
METODLAR**

Andijon davlat Pedagogika instituti

3-bosqich talabasi Keldiboyeva Gulira'no

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'quvchilar (talabalar) uchun geografiya darslaridagi tabiiy geografik komponent va elementlar tushunchalari mavzusini o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish haqida ma'lumotlar va bir nechta metodlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: komponent, interfaol, element, metod, tarbiyaviy ishlanma, ko'nikma, statistik ma'lumot, geografik axborot.

Annotations: this article provides information and several methods on the use of interactive methods in teaching the subject of concepts of natural geographical components and elements in geography classes for pupils (students).

keywords: component, interactive, element, method, educational development, skills, statistical information, geographical information

Аннотация :данной статье представлена информация и несколько методик по использованию интерактивных методов при обучении школьников (студентов) понятию естественно-географических компонентов и элементов на уроках географии.

Ключевые слова: компонент, интерактив, элемент, метод, образовательное развитие, навык, статистическая информация, географическая информация.

"Tabiiy geografik komponent va elementlar" mavzusini o'qitishda interfaol metodlar, o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb qilish, ularning tushunchalarini chuqurlashtirish va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun samarali vositalardan

foydalanishni ta'minlaydi. Quyida mavzuni o'qitishda qo'llaniladigan interfaol metodlarning asosiy turlari va ularning tavsifi keltirilgan:

1. Tajribaviy ishlanmalar (Experiential Learning)

Tavsif: O'quvchilarga mavzu bilan bog'liq amaliy ishlar, laboratoriya yoki dala ishlarini o'tkazish.

Misollar:

Tabiiy geografik elementlar va komponentlarni aniqlash uchun sinf atrofida kuzatuvlar o'tkazish.

Xaritalar bilan ishlash va geografik koordinatalarni aniqlash.

Gruplar bilan ishlash (Cooperative Learning)

Tavsif: O'quvchilarni kichik guruhlariga bo'lib, mavzuni birgalikda o'rganishlarini ta'minlash.

Misollar:

Guruhlar yaratilib, har bir guruhga bir nechta tabiiy geografik komponentlar berilib, ularni tahlil qilish vazifasi beriladi.

O'qish va tadqiqotlar asosida guruhlar taqdimot tayyorlashadi.

3. Muammoli ta'lim (Problem-Based Learning)

Tavsif: O'quvchilarga mavzuga doir muammoli vazifalar taqdim etib, ularni hal qilish jarayonida o'rganish.

Misollar:

"Tabiiy geografik omillar iqlim o'zgarishlariga qanday ta'sir qiladi?" kabi savollarni o'rganish.

Muammoli vazifa asosida statistik ma'lumotlar bilan ishlash va tahlil qilish.

4. Rol o'ynash (Role-playing)

Tavsif: O'quvchilarga turli rollarni berib, ularning nuqtai nazaridan mavzuni o'rganish.

Misollar:

O'quvchilar bir-birlariga geografik faktorlar (iqlim, geologik jarayonlar, suv manbalari va boshqalar) ta'sirlarini talqin qilishda rol o'ynashadi.

5. Texnologiyalarni integratsiya qilish

Tavsif: Geografik axborot texnologiyalari va boshqa interfaol vositalardan foydalanish.

Misollar:

GIS (Geografik Axborot Tizimlari) dasturlaridan foydalanish.

Interaktiv xaritalar va multimedia vositalar yordamida geografik elementlar haqida o'rganish.

6. Tashqi kuzatuvlar va ekskursiyalar (Field Studies)

Tavsif: O'quvchilarni tabiiy geografik obyektlarga borish va o'rganilgan mavzuni amaliy tarzda o'rganish.

Misollar:

Mahalliy geografik joylarga ekskursiya uyushtirish va tabiatdagi geografik elementlarni kuzatish.

7. Bahslashuv va diskussiya (Discussion and Debate)

O'quvchilarni mavzu bo'yicha bahs-munozara qilishga undash. Bu usul o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Misollar:

"Tabiiy geografik komponentlar inson faoliyatiga qanday ta'sir qiladi?" savollari doirasida bahslar uyushtirish.

8. Multimedia va vizual materiallardan foydalanish

Videolar, diagrammalar, infografikalar va slaydlar yordamida mavzuni tushunarli va qiziqarli tarzda taqdim etish.

9. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasida interaktiv savollar va javoblar

Savollar orqali o'quvchilarni faollashtirish va mavzuning qanchalik o'zlashtirilganligini tekshirish.

Bu interfaol metodlar o'quvchilarning mavzuni qiziqarli tarzda o'zlashtirishini, o'qish jarayonida faol ishtirok etishlarini va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyot:

1. Vaxobov X. Geografiya. Uchebnoye posobiye dlya 6 klassa vspomogatelnix shkol. Uzinkomsentr, T. 2003. 106 b.
2. Vaxobov X., Po'latova P. Geografiya. Yordamchi maktablarning 7-sinfi uchun darslik. T. Uzinkomsentr, 2003, 148 b. Vaxobov X., Saydamatov F. Geografiya ta'limi maqsadlarini test topshiriqlarida ifodalash. Respub. Ilmiy-amaliy. Konf. materiallari "Janubiy O'zbekistonda geografiya maktablarining shakllanishi va rivojlanishi" Termiz, 2006, 19-20 b.
3. Vaxobov X., Abduraxmonov B. O'rta maxsus o'quv muassalarida o'rganiladigan geonizariyalar. " Geografiya fanining dolzarb nazariy va amaliy muammolari". Resp. ilmiy. amaliy konf. materaillari: T. 2006 136-138 b.
4. Vaxobov X., Saydamatov F., Eshpo'latova N. Geografiya ta'limida qo'llanadigan pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish. Xalq ta'limi. 2007. №1, 102-105 b.
5. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практическая мера, ТДПУ ахборот технологиялари ва масофавий ўқитиш маркази Ахборотномаси 2002, № 6 с. 13-26.